

Nr 768

Av herr Fröding m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 109, angående befälsordningen vid armén m. m.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 109 angående befälsordningen vid armén m. m. har framlagts förslag rörande bl. a. den framtida utformningen av utbildning, tjänstgöring och ekonomiska förmåner för reservofficer vid armén. Propositionen bygger i huvudsak på 1954 års befälsutrednings betänkande (SOU 1959: 23). I detta betänkande har frågan om yrkesbefälets framtida ställning och uppgifter givits en både noggrann och allsidig behandling. Beträffande åter motsvarande frågeställningar för det icke yrkesanställda befälet är utredningen mycket kortfattad och förslagen föga genomarbetade. Departementschefen konstaterar även, att viktiga reservbefälsfrågor är otillräckligt utredda, samt anmäler på dessa punkter sin avsikt att föranstalta om speciella undersökningar och utredningar. Med hänsyn härtill och då reservofficersfrågan lämpligast synes böra givas en för samtliga vapenslag samtidig och likartad lösning, vore det i och för sig motiverat, att riksdagen förklarade sig icke beredd att nu taga ställning till reservofficersinstitutionen vid armén. Då det emellertid synes ovisst om ett avslagsyrkande skulle komma att vinna riksdagens bifall, vill vi här åtnöja oss med att påkalla vissa ändringar och tillägg till förslaget.

Departementschefen synes beträffande reservofficersutbildningens målsättning ha godtagit utredningens uppfattning att denna bör avse möjlighet till krigsplacering såsom chef för kompani eller förband av motsvarande storlek och betydelse. Denna målsättning synes — icke minst mot bakgrunden av erfarenheterna av beredskapstjänsten under andra världskriget — vara alltför begränsad. Sålunda synes, såsom Centralstyrelsen för de svenska reservofficersförbunden i sitt remissyttrande i detta hänseende uttalat, särskilt lämpade reservofficerare kunna ifrågakomma för krigsplacering som bataljonschef, likställd befattning i stabstjänst eller motsvarande. Den föreslagna utbildningstidens längd torde även vara fullt tillräcklig för att i vissa fall motivera en dylik högre krigsplacering.

Beträffande grundutbildningen har denna enligt propositionen förlängts med 170 dagar eller till sammanlagt 870 dagar, vilken utbildning i sin helhet är avsedd att äga rum mellan 20:e och 24:e levnadsåret. Med hänsyn till den försämring av de ekonomiska förmånerna som det framlagda förslaget trots det sålunda skärpta utbildningskravet obestriddligen innebär — härtill åter-

kommer vi — synes det föreligga stora risker för att den avsedda rekryteringen icke skall kunna uppnås. Departementschefen har emellertid sagt sig anse det böra undersökas, huruvida en begränsad del av utbildningen lämpligen skulle kunna ske i form av brevundervisning med efterföljande prov. Att en dylik anordning är fullt genomförbar finner vi med stöd av erfarenheterna från den hittillsvarande frivilliga militära korrespondensundervisningen vara uppenbart. Med hänsyn härtill och för att utbildningstidens längd skall bli åtminstone något mindre betungande anser vi, att det beträffande längden av reservofficerskurserna I och II bör av riksdagen utsägas, att tio dagar av vardera kursen må kunna ersättas av brevundervisning jämte efterföljande godkända prov.

Såsom ovan antytts måste de för de framtida reservofficerarna föreslagna ekonomiska förmånerna innebära en obestridlig försämring jämfört med nu gällande. Sålunda innebär förslaget för det första, att vederbörande under den speciella utbildningen till reservofficer blott skall erhålla lön som värnpliktigt befäl vid en ålder då enligt nu gällande ordning reservofficersanställning erhållits med därav betingade högre förmåner. Vidare synes den nu föreslagna konstruktionen av lönen som reservofficer eller värnpliktslön i graden + lönefyllnad = lön för aktiv officer i motsvarande grad innebära den försämringen att den nuvarande möjligheten till löneklassuppflyttning bortfaller. Detta kan innebära en avsevärd försämring vid fall av långvarig inkallelse, såsom t. ex. vid beredskap. Den avgjort största försämringen i jämförelse med vad hittills gällt ligger dock i att den nuvarande reservpensionen föreslagits utbytt mot sammanlagt intill avgången vid 47 års ålder 17 376 kronor, varav de två sista premierna å tillhoppa 12 376 kronor därjämte föreslagits bli skattepliktiga. Häremot kan ställas den nuvarande reservpensionen, vilken vid avgång i motsvarande åldersläge och vid normal medellivslängd kan beräknas uppgå till sammanlagt ca 50 000 kronor ($20 \times 2\,580$ kr). De såsom skattepliktiga föreslagna premierna å tillhoppa 12 376 kronor, varav den första å 4 872 kronor beräknas utgå vid 36 års ålder och den sista å 7 504 kronor vid 46 års ålder, kommer därjämte att i övervägande antalet fall bli i hög grad reducerade genom den nuvarande hårda marginalskatten. Det förefaller oss högst osannolikt att dessa skattepliktiga premier, vilka utgår i en ålder då vederbörande i sin civila anställning kan antagas ha uppnått sitt bästa inkomstläge, kan få den för ett kvarstannande i tjänsten stimulerande effekt som uppenbarligen måste eftersträvas.

Även om vi sålunda starkt betvivlar, att de nu föreslagna ekonomiska förmånerna för en reservofficer, sedda i relation till den starkt ökade utbildningstiden, kommer att visa sig tillräckliga för en rekrytering och ett kvarstannande i tjänsten av önskvärd omfattning i såväl kvantitativt som kvalitativt hänseende, vill vi dock inskränka oss till att påyrka allenast följande ändringar av förmånerna, nämligen att riksdagen måtte uttala *dels* att vad

reservofficerslönen beträffar en förhöjning av denna motsvarande löneklass-uppflyttningar för statpersonalen fortfarande skall vara möjlig, dels att de två premierna för fullgjord reservofficerstjänstgöring må kunna beskattas såsom ackumulerad inkomst. Det senare yrkandet synes oss i högsta grad skäligt och torde överensstämja med vad som hittills av taxeringsmyndigheterna brukat medgivas då det gällt beskattningen av med kapitaliserade värdet uttagen reservpension. Vi föreslår därjämte, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t hemställa om de förslag till ändring eller förtydligande av skatteförfattningarna som möjligen kan erfordras för att medgiva de sistnämnda premiernas beskattning såsom för ackumulerad inkomst. Därest, vilket torde vara att befara, de i propositionen föreslagna ekonomiska förmånerna även med av oss föreslagna förbättringar skulle visa sig otillräckliga för att stimulera till en önskvärd rekrytering och ett önskvärt kvarstannande i tjänsten, torde Kungl. Maj:t framdeles få föreslå riksdagen ändrade villkor för reservofficerarna.

Beträffande en för försvaret utomordentligt betydelsefull fråga, nämligen befälets framtida tjänsteställning, har departementschefen förklarat sig komma att efter ytterligare undersökningar underställa förslag i denna fråga Kungl. Maj:ts prövning. Med hänsyn till den stora betydelse som en tillfredsställande lösning av denna fråga har även för den framtida rekryteringen och det framtida kvarstannandet av reservofficerare anser vi att även tjänsteställningsfrågan bör underställas riksdagen.

En med rekryteringsproblemen sammanhängande fråga som kräver särskild uppmärksamhet, icke minst med hänsyn till den nu föreslagna förlängningen av reservofficersutbildningen, är slutligen denna utbildnings meritvärde såväl vid intagning till statliga läroanstalter som vid sökande av statlig tjänst. Nya bestämmelser härutinnan synes här påkallade.

Med stöd av det anförda hemställas,
att riksdagen måtte

1) antaga Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 109 med följande tillägg och ändringar, nämligen såvitt avser yrkande under a) med det uttalandet, att reservofficer som är därtill särskilt lämpad må kunna avses för krigsplacering jämväl som bataljonschef, likställd befattning i stabstjänst eller motsvarande, samt såvitt avser yrkandet under c) med det uttalandet att vad reservofficerslönen beträffar en förhöjning av denna motsvarande löneklassuppflyttning för stabspersonal skall vara möjlig och att vad de två premierna för fullgjord reservofficerstjänstgöring beträffar dessa må beskattas såsom ackumulerad inkomst;

2) i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa,

a) att Kungl. Maj:t måtte förelägga riksdagen de förslag

till ändring eller förtydligande av skatteförfattningarna som må erfordras för att de två premierna för fullgjord reservofficerstjänstgöring skall kunna beskattas såsom ackumulerad inkomst,

b) att frågan om befälets tjänsteställning måtte underställas riksdagen, samt

c) att Kungl. Maj:t måtte utfärda nya bestämmelser rörande reservofficersutbildningens meritvärde såväl vid intagning till statlig läroanstalt som vid sökande av statlig tjänst.

Stockholm den 5 april 1960

Nils-Gustaf Fröding

Fredrik-Adolf Hamilton

Dag R. Edlund